

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

21. ledna 2016*

„Řízení o předběžné otázce — Soudní spolupráce v občanských věcech — Volba rozhodného práva — Nařízení (ES) č. 864/2007 a nařízení (ES) č. 593/2008 — Směrnice 2009/103/ES — Nehoda způsobená nákladním automobilem s přívěsem, přičemž každé z těchto vozidel je pojištěno jiným pojistitelem — Nehoda, k níž došlo v jiném členském státě, než ve kterém byly uzavřeny pojistné smlouvy — Regresní nárok pojistitelů — Rozhodné právo — Pojmy ‚smluvní závazkové vztahy‘ a ‚mimosmluvní závazkové vztahy‘“

Ve spojených věcech C-359/14 a C-475/14,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutím Vilniaus miesto apylinkės teismas (Obvodní soud města Vilnius, Litva) ze dne 15. července 2014, došlým Soudnímu dvoru dne 23. července 2014, a rozhodnutím Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud Litvy), ze dne 8. října 2014, došlým Soudnímu dvoru dne 17. října 2014, v řízeních

„**ERGO Insurance**“ SE, zastoupená „ERGO Insurance“ SE Lietuvos filialas,

proti

„**If P&C Insurance**“ AS, zastoupené „IF P&C Insurance“ AS filialas (C-359/14),

a

„**Gjensidige Baltic**“ AAS, zastoupená „Gjensidige Baltic“ AAS Lietuvos filialas,

proti

„**PZU Lietuva**“ UAB DK (C-475/14),

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda třetího senátu vykonávající funkci předsedy čtvrtého senátu, J. Malenovský, M. Safjan (zpravodaj), S. Prechal a K. Jürimäe, soudci,

generální advokátka: E. Sharpston,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

* Jednací jazyk: litevština.

s ohledem na vyjádření předložená:

- za „ERGO Insurance“ SE, zastoupenou „ERGO Insurance“ SE Lietuvos filialas, M. Navickasem, advokatas,
- za „Gjensidige Baltic“ AAS, zastoupenou „Gjensidige Baltic“ AAS Lietuvos filialas, A. Rjabovsem,
- za „If P&C Insurance“ AS, zastoupenou „If P&C Insurance“ AS filialas, A. Kunčiuvienė,
- za litevskou vládu R. Krasuckaitė, G. Taluntytė a D. Kriaučiūnasem, jako zmocněnci,
- za německou vládu T. Henzem a J. Kemper, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi A. Steiblytė a M. Wilderspinem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 24. září 2015,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu čl. 14 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění (Úř. věst. L 263, s. 11), jakož i nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. L 177, s. 6, dále jen „nařízení Řím I“) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) (Úř. věst. L 199, s. 40, dále jen „nařízení Řím II“).
- 2 Tyto žádosti byly předloženy v rámci dvou sporů mezi pojišťovnami „ERGO Insurance“ SE a „If P&C Insurance“ AS a mezi „Gjensidige Baltic“ AAS (dále jen „Gjensidige Baltic“) a „PZU Lietuva“ UAB DK (dále jen „PZU Lietuva“), ve věci práva rozhodného pro uplatnění regresních nároků mezi uvedenými účastníky řízení v návaznosti na dopravní nehody, ke kterým došlo v Německu.

Právní rámec

Unijní právo

Nařízení Řím I

- 3 Bod 7 odůvodnění nařízení Řím I zní:

„Věcná působnost a ustanovení tohoto nařízení by měly být v souladu s nařízením Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [(Úř. věst. L 12, s. 1, dále jen „nařízení Brusel I‘)] a nařízením [Řím II].“

4 Článek 1 odst. 1 nařízení Řím I definuje působnost tohoto nařízení takto:

„Toto nařízení se vztahuje na smluvní závazkové vztahy podle občanského a obchodního práva v případě kolize právních řádů.

Nevztahuje se zejména na věci daňové, celní či správní.“

5 Článek 4 tohoto nařízení, nadepsaný „Rozhodné právo při neexistenci volby práva“, stanoví:

„1. V míře, ve které nebylo právo rozhodné pro smlouvu zvoleno podle článku 3, a aniž jsou dotčeny články 5 až 8, je právo rozhodné pro následující smlouvy určeno takto:

- a) smlouva o koupi zboží se řídí právem země, v níž má prodávající obvyklé bydliště;
- b) smlouva o poskytování služeb se řídí právem země, v níž má poskytovatel služby obvyklé bydliště;
- c) smlouva, jejímž předmětem je věcné právo k nemovitosti nebo nájem nemovitosti, se řídí právem země, ve které se nemovitost nachází;
- d) bez ohledu na písmeno c) se nájem nemovitosti uzavřený pro dočasné soukromé užívání na dobu nejvýše šesti po sobě jdoucích měsíců řídí právem země, v níž má pronajímatel obvyklé bydliště, pokud je nájemce fyzickou osobou a pokud má své obvyklé bydliště ve stejné zemi;
- e) franšízová smlouva se řídí právem země, v níž má osoba, jíž je franšíza udělena, obvyklé bydliště;
- f) smlouva o distribuci se řídí právem země, v níž má distributor obvyklé bydliště;
- g) smlouva o koupi zboží v dražbě se řídí právem země, v níž se dražba koná, pokud takové místo lze určit;
- h) smlouva uzavíraná v rámci mnohostranného systému, který sdružuje nebo umožňuje sdružování početných zájmů třetích osob na nákupu či prodeji finančních nástrojů, jak je vymezeno v čl. 4 odst. 1 bodu 17 směrnice 2004/39/ES, v souladu s pevně stanovenými pravidly a který je řízen jednotným právem, se řídí tímto právem.

2. Pokud se na smlouvu nevztahuje odstavce 1 nebo pokud by se na prvky smlouvy vztahovalo více než jedno z písmen a) až h) odstavce 1, řídí se smlouva právem země, v níž má strana, která je povinna poskytnout plnění charakteristické pro smlouvu, své obvyklé bydliště.

3. Vyplývá-li ze všech okolností případu, že je smlouva zjevně úžeji spojena s jinou zemí, než je země uvedená v odstavcích 1 nebo 2, použije se právo této jiné země.

4. Není-li možné určit rozhodné právo podle odstavce 1 nebo 2, řídí se smlouva právem země, s níž je nejtěsněji spojena.“

6 Článek 7 uvedeného nařízení, nadepsaný „Pojistné smlouvy“, zní následovně:

„1. Tento článek se vztahuje na smlouvy uvedené v odstavci 2 bez ohledu na to, zda se kryté riziko nachází v členském státě, a na všechny další pojistné smlouvy, které kryjí rizika nacházející se na území členských států. Nevztahuje se na smlouvy o zajištění.

2. Pojistná smlouva kryjící velké riziko podle definice uvedené v čl. 5 písm. d) první směrnice Rady 73/239/EHS ze dne 24. července 1973 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti v přímém pojištění jiném než životním a jejího výkonu [(Úř. věst. L 228, s. 3;

Zvl. vyd. 06/01, s. 14), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/68/ES ze dne 16. listopadu 2005 (Úř. věst. L 323, s. 1)], se bude řídit právem, které si zvolí strany v souladu s článkem 3 tohoto nařízení.

V míře, ve které nebylo právo rozhodné zvoleno stranami, se pojistná smlouva řídí právem země, kde má pojistitel své obvyklé bydliště. Vyplývá-li ze všech okolností případu, že smlouva je zjevně úžeji spojena s jinou zemí, použije se právo této jiné země.

[...]

6. Pro účely tohoto článku je země, v níž se riziko nachází, určena podle čl. 2 písm. d) druhé směrnice Rady 88/357/EHS ze dne 22. června 1988 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přímého pojištění jiného než životního, kterým se stanoví opatření k usnadnění účinného výkonu volného pohybu služeb [(Úř. věst. L 172, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 198), ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/14/ES ze dne 11. května 2005 (Úř. věst. L 149, s. 14)], a v případě životního pojištění země, v níž se riziko nachází, bude zemí závazku ve smyslu čl. 1 odst. 1 písm. g) směrnice 2002/83/ES.“

7 Článek 15 tohoto nařízení, nadepsaný „Zákonná subrogace“, zní:

„Má-li určitá osoba (věřitel) smluvní pohledávku vůči jiné osobě (dlužníkovi), a třetí osoba je povinna uspokojit věřitele nebo na základě této povinnosti věřitele uspokojila, určuje právo, kterým se řídí povinnost této třetí osoby, zda a v jakém rozsahu je třetí osoba oprávněna uplatnit vůči dlužníkovi práva, která měl věřitel vůči dlužníkovi podle práva rozhodného pro jejich vztah.“

8 Článek 16 nařízení Řím I, nadepsaný „Společná odpovědnost“, stanoví:

„Uplatňuje-li věřitel pohledávku vůči více dlužníkům, kteří odpovídají za uspokojení téže pohledávky, a jeden z dlužníků již pohledávku zcela nebo zčásti uspokojil, řídí se regresní právo tohoto dlužníka vůči ostatním spoludlužníkům za poskytnuté plnění právem, které se použije na závazkový vztah tohoto dlužníka vůči věřiteli. Ostatní dlužníci mohou uplatnit námitky, které měli vůči věřiteli v rozsahu, který připouští právo, jímž se řídily jejich závazkové vztahy vůči věřiteli.“

9 Článek 23 tohoto nařízení, nadepsaný „Vztah k ostatním ustanovením práva Společenství“, stanoví:

„S výjimkou článku 7 není tímto nařízením dotčeno použití ustanovení práva Společenství, které ve zvláštních oblastech stanoví kolizní normy pro smluvní závazkové vztahy.“

Nařízení Řím II

10 V bodě 7 odůvodnění nařízení Řím II se uvádí:

„Věcná působnost a ustanovení tohoto nařízení by měly být v souladu s nařízením [Brusel I] a s nástroji upravujícími právo rozhodné pro smluvní závazkové vztahy.“

11 Podle článku 4 tohoto nařízení, nadepsaného „Obecné pravidlo“:

„1. Nestanoví-li toto nařízení jinak, je rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projeví nepřímé následky této skutečnosti.

2. Mají-li však osoba, vůči které je vznášen nárok na náhradu škody, a poškozený v okamžiku vzniku škody obvyklé bydliště ve stejné zemi, použije se právo této země.

3. Vyplývá-li ze všech okolností případu, že je civilní delikt zjevně úžeji spojen s jinou zemí, než je země uvedená v odstavci 1 nebo 2, použije se právo této jiné země. Zjevně užší vztah k jiné zemi by mohl být založen zejména na již existujícím vztahu mezi stranami, jakým může být například smlouva, který úzce souvisí s daným civilním deliktem.“

12 Článek 15 nařízení Řím II, nadepsaný „Působnost rozhodného práva“, stanoví:

„Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy podle tohoto nařízení se řídí zejména:

- a) základ a rozsah odpovědnosti, včetně určení osob, které mohou nést odpovědnost za své jednání;
- b) důvody pro vyloučení odpovědnosti, omezení odpovědnosti a rozdělení odpovědnosti;

[...]“

13 Článek 18 uvedeného nařízení, nadepsaný „Přímá žaloba proti pojistiteli odpovědné osoby“, stanoví:

„Poškozený může vznést svůj nárok přímo proti pojistiteli osoby povinné k nahrazení škody, stanoví-li to právo rozhodné pro daný mimosmluvní závazkový vztah nebo právo rozhodné pro danou pojistnou smlouvu.“

14 Článek 19 téhož nařízení, nadepsaný „Subrogace“, zní následovně:

„Má-li určitá osoba (věřitel) mimosmluvní nárok vůči jiné osobě (dlužníkovi), a třetí osoba je povinna uspokojit věřitele nebo na základě této povinnosti věřitele uspokojila, určuje právo, kterým se řídí povinnost této třetí osoby, zda a v jakém rozsahu je třetí osoba oprávněna uplatnit vůči dlužníkovi práva, která měl vůči dlužníkovi věřitel podle práva rozhodného pro jejich vztah.“

15 Podle článku 20 nařízení Řím II, nadepsaného „Společná odpovědnost“:

„Uplatňuje-li věřitel nárok vůči více dlužníkům, kteří odpovídají za uspokojení téhož nároku, a jeden z dlužníků již nárok zcela nebo zčásti uspokojil, řídí se uplatnění nároku regresního postihu tohoto dlužníka vůči ostatním spoludlužníkům za poskytnuté plnění právem rozhodným pro mimosmluvní závazkový vztah tohoto dlužníka vůči věřiteli.“

16 Článek 27 uvedeného nařízení, nadepsaný „Vztah k ostatním ustanovením práva Společenství“, stanoví:

„Tímto nařízením není dotčeno použití právních předpisů Společenství, které ve zvláštních případech stanoví kolizní normy pro mimosmluvní závazkové vztahy.“

Směrnice 2009/103

17 Bod 26 odůvodnění směrnice 2009/103 uvádí:

„V zájmu pojištěného by každá pojistná smlouva měla za jediné pojistné zaručovat krytí v každém členském státě požadované jeho právními předpisy nebo krytí požadované právními předpisy členského státu, ve kterém má vozidlo obvyklé stanoviště, je-li vyšší.“

18 Článek 3 této směrnice, nadepsaný „Povinné pojištění vozidel“, v třetím pododstavci stanoví:

„Každý členský stát je povinen přijmout veškerá vhodná opatření, aby pojistná smlouva kryla také:

- a) podle právních předpisů platných v ostatních členských státech jakoukoli věcnou škodu nebo škodu na zdraví způsobenou na území těchto států;

[...]“

19 Článek 14 uvedené směrnice, nadepsaný „Jediné pojistné“, zní následovně:

„Členské státy přijmou nezbytná opatření, aby všechny pojistné smlouvy povinného pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu vozidel:

- a) pokrývaly, na základě jediného pojistného a během celé doby trvání smlouvy, celé území Společenství, včetně případného období, během kterého zůstane vozidlo v jiných členských státech po dobu trvání smlouvy, a
- b) na základě tohoto jediného pojistného zaručovaly pojistnou ochranu předepsanou právními předpisy v každém členském státě, popřípadě pojistnou ochranu předepsanou právními předpisy v členském státě, ve kterém má vozidlo své obvyklé stanoviště, pokud je tato pojistná ochrana vyšší.“

Litevské právo

20 Ustanovení směrnice 2009/103 byla do vnitrostátního práva provedena zákonem o povinném pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu vozidel (TPVCAPDĮ) ze dne 5. března 2004 (Žin., 2004, č. 46-1498), ve znění zákona č. X-1137 ze dne 17. května 2007 (Žin., 2007, č. 61-2340, dále jen „zákon o povinném pojištění“).

21 Článek 10 zákona o povinném pojištění, nadepsaný „Územní působnost pojistné smlouvy“, v odstavci 1 stanoví:

„Po uhrazení jediného (souhrnného) pojistného poskytuje smlouva o pojištění [vozidla, které má obvyklé stanoviště na litevském území] nebo pojistná smlouva pro přeshraniční provoz během celé doby trvání smlouvy, včetně období, během kterého zůstane vozidlo v jiných členských státech Unie po dobu trvání smlouvy, v každém státě pojistnou ochranu předepsanou právními předpisy tohoto státu v oblasti povinného pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel, nebo pojistnou ochranu vyplývající z tohoto zákona, pokud je tato ochrana vyšší. [...]“

22 Podle článku 11 zákona o povinném pojištění, nadepsaného „Pojistné částky a pojistné“:

„[...]“

3. Pojistitel nahradí škodu způsobenou v jiném členském státě Evropské unie v rozsahu pojistných částek stanovených právními předpisy dotčeného členského státu nebo v rozsahu částek vymezených v odstavci 1 tohoto článku podle toho, která z těchto částek je vyšší.

[...]“

23 Článek 16 uvedeného zákona, nadepsaný „Zásady pro vyplacení náhrady škody“, v odstavci 1 stanoví:

„Odpovědný pojistitel či kancelář vyplatí náhradu škody, pokud provozovateli motorového vozidla vznikne občanskoprávní odpovědnost za škodu způsobenou třetí osobě. Pojistné plnění bude vyplaceno podle právních předpisů upravujících povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel v členském státě, v němž k dopravní nehodě došlo.

[...]“

Spory v původním řízení a předběžné otázky

Věc C-359/14

24 Dne 1. září 2011 sjel při otáčení ze silnice v okolí Mannheimu (Německo) tahač s přívěsem a převrátil se. Na základě zjištění policistů, kteří zasahovali na místě nehody, byl osobou odpovědnou za nehodu prohlášen řidič tahače. V důsledku toho pojistitel tohoto vozidla, pobočka „ERGO Insurance“ SE vyplatil poškozeným při uvedené dopravní nehodě částku 7 760,02 litevského litase (LTL) (přibližně 2 255 eur). Tento pojistitel se následně obrátil na předkládající soud se žalobou, kterou se domáhá, aby pojistitel přívěsu, tedy pobočka „If P&C Insurance“ AS, převzal polovinu pojistného plnění vyplaceného pojistitelem, a to z důvodu společné odpovědnosti za způsobenou škodu.

25 Podle předkládajícího soudu existují nejasnosti, pokud jde o určení práva rozhodného pro spor mezi těmito dvěma pojistiteli.

26 Za těchto okolností se Vilniaus miesto apylinkės teismas (Obvodní soud města Vilnius) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí být čl. 4 odst. 4 nařízení Řím I, podle něhož ‚[n]ení-li možné určit rozhodné právo podle odstavce 1 nebo 2 [tohoto článku 4], řídí se smlouva právem země, s níž je nejužší spojena‘, vykládán v tom smyslu, že se za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, použije německé právo?

2) V případě záporné otázky na první odpověď, musí být pravidlo zakotvené v článku 4 nařízení Řím II vykládáno v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, musí být rozhodné právo pro spor mezi pojistitelem tahače a pojistitelem přívěsu určeno podle práva státu místa vzniku škody z dopravní nehody?“

Věc C-475/14

27 Při dopravní nehodě, ke které došlo v Německu dne 21. ledna 2011, způsobil tahač s přívěsem škodu na cizím majetku. Tahač byl z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěn u litevské pobočky Gjensidige Baltic. Přívěs byl pojištěn v rámci pojistné smlouvy týkající se občanskoprávní odpovědnosti uzavřené se společností PZU Lietuva.

28 Na základě nároků uplatňovaných v Německu poškozenými při této nehodě vyplatila Gjensidige Baltic pojistné plnění ve výši 4 331,05 LTL (přibližně 1 254 eur). Gjensidige Baltic má za to, že vzhledem k tomu, že toto pojistné plnění pokrývá celou škodu utrpěnou těmito poškozenými, mohla uplatňovat regresní nárok vůči PZU Lietuva za účelem získání úhrady poloviny uvedené částky, tedy 2 165,53 LTL (přibližně 629 eur).

29 Rozsudkem ze dne 2. ledna 2013 Vilniaus miesto apylinkės teismas (Obvodní soud města Vilnius) vyhověl žalobě společnosti Gjensidige Baltic. Uložil PZU Lietuva úhradu vyplaceného pojistného plnění ve výši 2 165,53 LTL ve prospěch Gjensidige Baltic, navýšenou o úroky s roční sazbou 6 %. Tento soud uvedl, že podle čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II se na mimosmluvní závazkové vztahy vyplývající z civilních deliktů použije německé právo. Podle německého práva je přitom při dopravní nehodě způsobené vozidlem s přívěsem nutno odpovědnost za škodu rozdělit. Pokud je škoda nahrazena jedním z pojistitelů, má tento pojistitel právo požadovat polovinu částky od druhého pojistitele.

30 Rozsudkem ze dne 8. listopadu 2013 Vilniaus apygardos teismas (Odvolací soud ve Vilniusu) zrušil rozsudek Vilniaus miesto apylinkės teismas (Obvodní soud města Vilnius) a zamítl regresní nárok uplatňovaný společností Gjensidige Baltic. Odvolací soud konstatoval, že v projednávaném případě musí být o otázkách spojených s občanskoprávní odpovědností z provozu vozidla rozhodnuto na základě smlouvy o povinném pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu vozidla a že se nepoužijí ustanovení nařízení Řím II. Vzhledem k tomu, že ve věci v původním řízení byla uzavřena smlouva o povinném pojištění, nemůže dotčená situace spadat do oblasti deliktů občanskoprávní odpovědnosti. Tento soud měl za to, že závazek PZU Lietuva vyplývá ze smlouvy o povinném pojištění, a dospěl proto k závěru, že se použije litevské právo.

31 Kasačním opravným prostředkem, podaným společností Gjensidige Baltic k předkládajícímu soudu, se tato společnost domáhá zrušení tohoto rozsudku a potvrzení rozsudku Vilniaus miesto apylinkės teismas (Obvodní soud města Vilnius) ze dne 2. ledna 2013.

32 Předkládající soud uvádí, že spor se týká především kvalifikace právního vztahu mezi pojistiteli tahače a přívěsu a určení práva rozhodného pro tento vztah. Tato kvalifikace je pro tento spor rozhodující, neboť litevský a německý právní řád stanoví různé zásady rozdělení odpovědnosti mezi pojistitele tahače a pojistitele přívěsu, jestliže je škoda způsobena jízdou soupravou.

33 Kromě toho je nutné určit, jak tvrdí Gjensidige Baltic, zda čl. 14 písm. b) směrnice 2009/103 zavádí kolizní normu, podle které se na takový spor mezi pojistiteli, jako je spor v původním řízení, použije právo místa, kde došlo k dopravní nehodě.

34 Za těchto podmínek se Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud Litvy) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Stanoví čl. 14 písm. b) směrnice 2009/103 kolizní normu, která se z hlediska působnosti *ratione personae* použije nejen na poškozeného při dopravní nehodě, ale rovněž pro účely určení práva rozhodného pro vztahy mezi pojistiteli vozidla, jež způsobilo škodu, a jedná se o zvláštní normu ve vztahu ke kolizním normám stanoveným v nařízeních Řím I a Řím II?

2) V případě záporné odpovědi na první otázku je třeba určit, zda právní vztahy mezi pojistiteli v projednávané věci spadají pod pojem ‚smluvní závazkové vztahy‘ ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení Řím I. Pokud právní vztahy mezi pojistiteli spadají pod pojem ‚smluvní závazkové vztahy‘, je následně třeba určit, zda takové vztahy spadají do kategorie pojistných smluv a zda je rozhodné právo třeba určit na základě článku 7 nařízení Řím I.

3) V případě záporné odpovědi na první dvě otázky je třeba určit, zda v případě uplatnění regresního nároku spadají právní vztahy mezi pojistiteli vozidel v soupravě pod pojem ‚mimosmluvní závazkové vztahy‘ ve smyslu nařízení Řím II a zda je třeba z hlediska určení rozhodného práva v souladu s čl. 4 odst. 1 nařízení Řím II takové vztahy považovat za odvozené právní vztahy vznikající v důsledku dopravní nehody (deliktu), či nikoli. Je třeba v takové věci, jako je projednávaná věc, považovat pojistitele vozidel v soupravě za dlužníky, kteří nesou společnou odpovědnost za stejný nárok ve smyslu článku 20 nařízení Řím II, a je třeba právo použitelné na jejich vzájemné vztahy určit podle uvedené normy?“

- 35 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 19. listopadu 2014 byly věci C-359/14 a C-475/14 spojeny pro účely ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku.

K předběžným otázkám

- 36 Podstatou otázek předkládajících soudů, jež je nutno zkoumat společně, je, jak je nutno vykládat nařízení Řím I a Řím II, jakož i směrnici 2009/103 pro účely určení práva či právních řádů rozhodných pro uplatňování regresního nároku pojistitele tahače, který odškodnil poškozeného při dopravní nehodě způsobené řidičem uvedeného vozidla, vůči pojistiteli přívěsu taženého při této nehodě.
- 37 Je třeba připomenout, že jak vyplývá z článků 1 nařízení Řím I a Řím II, tato nařízení harmonizovala kolizní normy právních řádů použitelných v oblasti občanského a obchodního práva na smluvní a mimosmluvní závazkové vztahy. Právo rozhodné pro tyto dvě kategorie závazkových vztahů musí být určeno prostřednictvím ustanovení zakotvených jedním z těchto dvou nařízení, avšak bez dotčení pravidel stanovených v člancích 23 a 25 nařízení Řím I, jakož i v člancích 27 a 28 nařízení Řím II.
- 38 V posledně uvedeném ohledu je nutno v odpověď na otázku položenou Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Nejvyšší soud Litvy) ve věci C-475/14 uvést, že čl. 14 písm. b) směrnice 2009/103 nestanoví zvláštní kolizní normu ve vztahu ke kolizním normám stanoveným v nařízení Řím I a Řím II, pokud jde o uplatnění regresních nároků mezi pojistiteli, a nespĺňuje proto podmínky stanovené v článku 23 nařízení Řím I ani v článku 27 nařízení Řím II.
- 39 Směrnice 2009/103 ukládá členským státům povinnost přijmout opatření, která zaručují ochranu poškozeného při dopravní nehodě a provozovatele vozidla účastnícího se této dopravní nehody. Podle jejího bodu 12 odůvodnění je obecným cílem této směrnice zajistit ochranu poškozených při dopravních nehodách zajištěním nároku poškozených na minimální pojistné krytí.
- 40 Ze znění ani z cílů směrnice 2009/103 nevyplývá, že jejím účelem je zavedení pravidel pro kolizní normy.
- 41 Konkrétně se článek 14 uvedené směrnice ve spojení s bodem 26 odůvodnění této směrnice omezuje na to, že členským státům ukládá povinnost přijmout všechna nezbytná opatření k tomu, aby všechny pojistné smlouvy pokrývaly na základě jediného pojistného po celou dobu smlouvy celé území Evropské unie a zaručovaly na základě tohoto jediného pojistného v každém členském státě pojistnou ochranu předepsanou právními předpisy, popřípadě pojistnou ochranu předepsanou právními předpisy v členském státě, ve kterém má vozidlo své stanoviště, pokud je tato pojistná ochrana vyšší.
- 42 Toto ustanovení se tedy týká výlučně územní působnosti a úrovně ochrany, kterou je pojistitel povinen poskytnout, a to s cílem zajistit dostatečnou ochranu osob poškozených při dopravní nehodě. Nelze z něj tedy dovozovat pravidlo, podle kterého by právní úprava takto určeného členského státu upravovala rozdělení odpovědnosti mezi pojistiteli.
- 43 Pokud jde dále o oblast působnosti nařízení Řím I a Řím II, pojmy „smluvní závazkové vztahy“ a „mimosmluvní závazkové vztahy“, které jsou v nich uvedeny, musí být vykládány autonomně, a to především s přihlédnutím k systematickému a cílovému těmto nařízením (viz obdobně rozsudek ŐFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, bod 27). Rovněž je nutno přihlédnout, jak vyplývá z bodu 7 odůvodnění obou nařízením, k cíli soudržnosti při vzájemném používání těchto nařízením, ale i nařízením Brusel I, které v článku 5 zejména rozlišuje mezi oblastmi smluvních vztahů a deliktů nebo kvazideliktů odpovědností.
- 44 Z judikatury Soudního dvora týkající se posledně uvedeného nařízením vyplývá, že pouze právní závazek svobodně přijatý jednou osobou vůči druhé, o který se opírá žalobcová žaloba, spadá pod pojem „[věci týkající] se smlouvy nebo nároků ze smlouvy“ ve smyslu čl. 5 bodu 1 uvedeného nařízením (viz rozsudek

Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, bod 39). Obdobně a v souladu s cílem soudržnosti zmíněným v bodě 43 tohoto rozsudku je nutno dospět k závěru, že pojem „smluvní závazkové vztahy“ ve smyslu článku 1 nařízení Řím I označuje závazek svobodně přijatý jednou osobu vůči druhé osobě.

- 45 Pokud jde o pojem „mimosmluvní závazkové vztahy“ ve smyslu článku 1 nařízení Řím II, je třeba připomenout, že pojem „věci týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti“ ve smyslu čl. 5 bodu 3 nařízení Brusel I zahrnuje všechny žaloby, jejichž cílem je určit odpovědnost žalovaného a které nesouvisí s uvedenými „věcmi týkajícími se smlouvy nebo nároků ze smlouvy“ ve smyslu bodu 1 tohoto článku 5 (rozsudek ÖFAB, C-147/12, EU:C:2013:490, bod 32 a citovaná judikatura). Kromě toho je třeba poznamenat, jak vyplývá z článku 2 nařízení Řím II, že se toto nařízení použije na závazky vyplývající ze škody, tedy na jakýkoli následek civilního deliktu, bezdůvodného obohacení, jednatelství bez příkazu či předmluvního jednání.
- 46 S ohledem na tyto skutečnosti je třeba za „mimosmluvní závazkové vztahy“ ve smyslu nařízení Řím II považovat závazkový vztah vyplývající z jedné ze skutečností uvedených v článku 2 tohoto nařízení a připomenutých v předchozím bodě.
- 47 V projednávaném případě z předkládacích rozhodnutí vyplývá, že smluvní závazkové vztahy ve smyslu nařízení Řím I existují mezi pojistiteli a provozovateli nebo řidiči tahače, jakož i provozovateli přívěsu. Naproti tomu neexistuje žádný smluvní závazek mezi oběma pojistiteli.
- 48 Kromě toho existence a rozsah povinnosti náhrady škody poškozeným dotčeným ve věci v původním řízení závisí především na posouzení dopravních nehod, při nichž byly způsobeny dotčené škody. Tato posouzení deliktů povahy nesouvisí se smluvním vztahem mezi pojistitelem a pojištěnými.
- 49 Pokud jde o možnost pojistitele tahače, který nahradil poškozenému celou škodu, kterou poškozený utrpěl z důvodu nehody, jejímž účastníkem byl jak tento tahač, tak připojený přívěs, uplatňovat regresní nárok proti pojistiteli přívěsu, je nutno uvést následující skutečnosti.
- 50 Zaprvé samotnou existenci regresního nároku pojistitele tahače, jehož řidič způsobil dopravní nehodu, vůči pojistiteli taženého přívěsu po náhradě škody poškozenému nelze dovodit z pojistné smlouvy, ale jejím předpokladem je souběžné založení deliktů odpovědnosti provozovatele uvedeného přívěsu ve vztahu k těmto poškozenému.
- 51 Je tedy nutno podotknout, že taková povinnost nahradit škodu, která zatěžuje provozovatele přívěsu, musí být považována za „mimosmluvní závazkový vztah“ ve smyslu článku 1 nařízení Řím II. Právo použitelné na tento závazkový vztah je tedy nutno určit s přihlédnutím k ustanovením tohoto nařízení.
- 52 Podle článku 4 uvedeného nařízení, nestanoví-li toto nařízení jinak, je rozhodným právem pro takové mimosmluvní závazkové vztahy právo země, kde škoda vznikla, tedy ve věcech v původním řízení země, kde došlo ke vzniku škody přímo vyplývající z dopravní nehody (v tomto smyslu viz rozsudek Lazar, C-350/14, EU:C:2015:802, bod 24). Podle čl. 15 písm. a) a b) nařízení Řím II toto právo určí podmínky a rozsah odpovědnosti, jakož i rozdělení této odpovědnosti.
- 53 Osoby povinné nahradit škodu poškozenému, jakož i případné odpovídající podíly provozovatele přívěsu a provozovatele či řidiče tahače na škodě způsobené poškozenému, je proto třeba určit podle práva místa vzniku přímé škody, v projednávaném případě podle německého práva.
- 54 Zadruhé je nutno připomenout, že povinnost pojistitele nahradit škodu způsobenou poškozenému nevyplývá ze škody způsobené poškozenému, ale ze smlouvy, kterou uzavřel s odpovědnou pojištěnou osobou. Tato náhrada škody proto vychází ze smluvní povinnosti, neboť právo rozhodné pro tento závazek musí být určeno v souladu s ustanoveními nařízení Řím I.

- 55 S přihlédnutím k právu použitelnému na pojistnou smlouvu týkající se takových tahačů, jako jsou tahače dotčené ve věci v původním řízení, a na pojistnou smlouvu týkající se přívěsů, které byly k tahačům připojeny, je tedy třeba zjistit, zda pojistitelé těchto dvou typů vozidel byli skutečně povinni podle uvedených smluv nahradit škodu poškozeným při nehodě způsobené těmito vozidly.
- 56 Zatřetí, pokud jde o otázku, zda pojistitel tahače, který nahradil škodu poškozenému, má případně regresní nárok vůči pojistiteli přívěsu, je třeba poznamenat, že článek 19 nařízení Řím II rozlišuje mezi otázkami podléhajícími deliktnímu režimu a smluvnímu režimu. Toto ustanovení se použije zejména v situaci, kdy třetí osoba, tedy pojistitel, nahradila škodu poškozenému při dopravní nehodě, tedy oprávněnému z deliktního závazku, vůči řidiči nebo provozovateli vozidla, a to při plnění povinnosti poskytnout poškozenému náhradu škody.
- 57 Konkrétně článek 19 nařízení Řím II stanoví, že za tohoto předpokladu se otázka případné subrogace nároků poškozeného řídí právem použitelným na závazek třetí osoby, tedy pojistitele občanskoprávní odpovědnosti, nahradit tomuto poškozenému škodu.
- 58 Vzhledem k tomu, že povinnost pojistitele zajistit pojistnou ochranu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného vůči poškozenému vyplývá z pojistné smlouvy uzavřené s pojištěným, závisejí podmínky, za kterých může pojistitel vykonávat práva poškozeného při dopravní nehodě vůči osobám odpovědným za nehodu, na vnitrostátním právu upravujícím uvedenou pojistnou smlouvu, určeném podle článku 7 nařízení Řím I.
- 59 Naproti tomu právo rozhodné pro určení osob, které lze uznat odpovědnými, jakož i pro případné rozdělení odpovědnosti mezi tyto osoby a jejich pojistitele se podle uvedeného článku 19 nadále řídí článkem 4 a následujícími nařízení Řím II.
- 60 Je třeba zejména konstatovat, že za předpokladu, že podle práva rozhodného na základě těchto ustanovení nařízení Řím II poškozený při dopravní nehodě způsobené tahačem vybaveným přívěsem disponuje nároky jak vůči provozovateli přívěsu, tak vůči jeho pojistiteli, má pojistitel tahače poté, co nahradil poškozenému škodu, regresní nárok vůči pojistiteli přívěsu, pokud právo použitelné na pojistnou smlouvu podle článku 7 nařízení Řím I stanoví subrogaci pojistitele do práv poškozeného.
- 61 Předkládajícím soudům tudíž přísluší nejprve v souladu s pravidly vnitrostátního práva použitelnými podle nařízení Řím II určit, jak mají být náhrady škod, které se mají vyplatit poškozeným, rozděleny mezi řidiče a provozovatele tahače na straně jedné a provozovatele přívěsu na straně druhé.
- 62 Zadruhé je nutno určit podle článku 7 nařízení Řím I právo rozhodné pro pojistné smlouvy uzavřené mezi pojistiteli, kteří jsou žalobci v původních řízeních, a jejich pojištěným, za účelem zjištění, zda a v jaké míře uvedení pojistitelé mohou prostřednictvím subrogace uplatňovat nároky poškozeného vůči pojistiteli přívěsu.
- 63 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na položené otázky odpovědět tak, že čl. 14 písm. b) směrnice 2009/103 musí být vykládán v tom smyslu, že toto ustanovení neobsahuje zvláštní kolizní normu, která by určovala právo rozhodné pro uplatnění regresního nároku mezi pojistiteli za takových okolností, jako jsou okolnosti dotčené ve věci v původním řízení.
- 64 Nařízení Řím I a nařízení Řím II musí být vykládány v tom smyslu, že právo rozhodné pro uplatnění regresního nároku pojistitele tahače, který nahradil škodu poškozeným při dopravní nehodě zaviněné řidičem uvedeného vozidla, vůči pojistiteli přívěsu taženého při této dopravní nehodě, se určí na základě článku 7 nařízení Řím I, pokud pravidla deliktní odpovědnosti použitelná na tuto dopravní nehodu podle článku 4 a násl. nařízení Řím II stanovují rozdělení povinnosti náhrady škody.

K nákladům řízení

- ⁶⁵ Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

Článek 14 písm. b) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/103/ES ze dne 16. září 2009 o pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontrole povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění, musí být vykládán v tom smyslu, že toto ustanovení neobsahuje zvláštní kolizní normu, která by určovala právo rozhodné pro uplatnění regresního nároku mezi pojistiteli za takových okolností, jako jsou okolnosti dotčené ve věci v původním řízení.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) musí být vykládány v tom smyslu, že právo rozhodné pro uplatnění regresního nároku pojistitele tahače, který nahradil škodu poškozeným při dopravní nehodě zaviněné řidičem uvedeného vozidla, vůči pojistiteli přívěsu taženého při této dopravní nehodě, se určí na základě článku 7 nařízení č. 593/2008, pokud pravidla deliktární odpovědnosti použitelná na tuto dopravní nehodu podle článku 4 a násl. nařízení č. 864/2007 stanovují rozdělení povinnosti náhrady škody.

Podpisy.